

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Ministerul cultelor și instrucțiunii publice și Casa Școalelor cu Alice Nanu și alții (Afacerea Bașotă).*

Curtea de apel din Craiova, secțiunea I: Dr. I. Cernătescu și altul cu S. Veleanu.

Tribunalul Iași, secțiunea III: G. Diamandi cu G. Stamatiu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.*

Compunerea secțiunilor pe anul judecătoresc 1909—1910.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA I.

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ministerul cultelor și instrucțiunii publice și Casa Școalelor cu Alice Nanu și alții (Afacerea Bașotă).

PRESCRIPTIUNE. — PERSOANĂ MORALĂ NEEEXISTENTĂ. — OPU-
NEREA PRESCRIPTIUNEI. — RESPINGERE.

Prescripțiunea fiind un mijloc de dobândire a proprietății, nu poate fi opusă decât de o persoană capabilă de a dobândi. Prin urmare, o persoană care poartă numai numele de persoană morală, dar pe care legea o declară neexistentă, nu poate opune prescripțiunea fie achizitivă sau extinctivă, și deci nici reprezentantul său, în specie Casa Școalelor, nu poate invoca această prescripție.

No. 241.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Ministerul cultelor și instrucțiunii publice și administrația Casei Școalelor, contra deciziei Curții de apel din Iași, secția II, No. 11 din 1908, dată în proces cu Alice Nanu și alții.

S'au ascultat: d-nii avocați M. Antonescu și M. Cireșeanu, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat C. G. Disescu, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor III, IV și VII de casare:

III. «Violarea art. 930, 829 și 830 codul civil, exces de putere și denaturarea testamentului.

«Curtea de apel, în contra textului din testament, consideră ca o modalitate esențială a legatului pentru școala dela Pomărla, atât conducerea și administrațiunea institutului de executorii testamentari, cât și supravegherea și controlul Capului Statului, admitând revocarea testamentului pentru neîndeplinirea acestor modalități, pe cari Curtea le consideră că sunt cauza impulsivă a liberalității. Judecând ast-fel, Curtea a pierdut din vedere că scopul principal al lui Anastase Bașotă a fost de a da instrucțiune poporului, iar modalitățile prevăzute erau numai mijloacele ce a crezut utile scopului, însă numai întru atât, cât aceste modalități puteau să existe după împrejurări, căci fundațiunea institutului Bașota, având caracterul de perpetuitate, existența ei nu putea să depindă de viața sau de voința persoanelor desemnate pentru administrațiunea institutului. Anulând testamentul pentru că executorii testamentari au murit și pentru că M. S. Regele a refuzat a mai îndeplini oficiul prevăzut în testament, Curtea a denaturat testamentul și a comis un exces de putere.

IV. «Violarea art. 2, 3, 53, 54 și 65 din legea de organizare a Ministerului Instrucțiunii Publice din 21 Aprilie 1906.

«Curtea de Apel a judecat că Casa Școalelor nu este o instituțiune distinctă de stat cu toate că legea prevede în mod formal că Casa Școalelor este persoană morală și că averile lăsate pentru instrucțiune se administrează conform actelor de fundațiune, Statuând ast-fel, Curtea ajunge la concluziunea eronată de a revoca testamentul pe motivul că trecerea administrațiunii fundațiunii la Casa Școalelor ar constitui o violare a art. 23 din testament.

VII. «Violarea art. 1890 codul civil, căci Curtea nu a aplicat prescripțiunea acțiunii în nulitate, deși trecuseră mai mult de 30 ani dela moartea lui Anastase Bașotă și până la intentarea acțiunii».

Având în vedere că această Inaltă Curte, examinând motivul II-lea pe care se întemeiază recursul de astăzi, îl respinge ca nefondat;

Considerând că prin acest motiv partea recurentă susținea, că instanța de fond a comis un exces de putere și că a denaturat testamentul defunctului Anastase Bașotă,

când a declarat că acest institut este neexistent, ca nefiind recunoscut de lege;

Considerând că odată judecat definitiv și irevocabil, ca neexistentă personalitatea morală a institutului Bașotă, devine inutil o mai discută motivul 3 care presupune că această persoană morală ar fi avut o existență legală, dar că ar fi încetat de a viețui în urma disparițiunii organelor prin mijlocirea cărora trebuia să trăiască, să funcționeze și să îndeplinească scopul ce testatorul a urmărit prin testamentul său;

Considerând că casa școalelor fiind, conform legii sale organice, reprezentanta legală a institutului Bașotă, încetează de a mai avea această calitate de îndată ce persoana morală ce a reprezentat s'a declarat juridicește că nu a avut nici o dată caracterul unei persoane morale, deoarece neantul nu poate fi reprezentat; că, prin urmare, ar fi zadarnic a mai examina valoarea juridică a motivului al IV, care presupune că în patrimoniul casei școalelor a intrat o avere ce a aparținut unei persoane morale;

Considerând că, așa fiind, Casa Școalelor nu poate invoca nici prescripțiunea de 30 ani, pe care se rezimă motivul 7 de recurs, de vreme ce Casa Școalelor nu figurează în acest proces ca persoană străină de institutul Bașotă, spre a se prevala de o posesiune a sa proprie distinctă de a persoanei morale în administrațiunea căreia a fost trimisă de justiție;

Considerând că prescripțiunea ori care ar fi, fiind un mod de dobândire a proprietăței, nu poate fi invocată de cât de o persoană, capabilă de a dobândi;

Considerând că o persoană, ce poartă numai numele de persoană morală, dar pe care legea o declară neexistentă, nu poate opune prescripțiunea achizitivă nici pe cea extinctivă, și deci nici nu poate invoca această prescripțiune;

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECȚIUNEA II

Audiența dela 15 Maiu 1909

Președînța d-lui C. Vălimărescu, președinte

Dr. I. Cernătescu și altul cu S. Veleanu

CONEXARE.—APELURI PENNDITE LA DOUĂ SECȚIUNI DIFERITE.—TRIMITEREA APELULUI MAI NOU LA SECȚIUNEA UNDE ESTE PENDINTE APELUL MAI VECHIU.—APLICAREA ART. 151 PR. CIVILĂ DE SECȚIA COMPETENTĂ A JUDECA AMBELE APELURI.

Când sunt două apeluri pendinte la două secțiuni diferite, apelul cel nou se trimite secțiunii care a fost sezisată mai întâiu, iar aplicarea art. 151 procedura civilă are a se face de secțiunea competentă a judecă ambele apeluri.

Curtea,

Asupra aplicării art. 151 procedura civilă, cerută de apelant, s'a ivit divergență de opinii între d-nii judecători, fiind d-nii judecători I. Doxescu și C. Crăsnaru de următoarea părere:

Având în vedere că deși din certificatul grefei Curței secția I, No. 5855 din 1909, se dovedește că la secțiunea I a Curței, mai este un alt apel mai vechiu ca cel de față, însă întrucât astăzi lipsește unul dintre apelanți, urmează ca mai întâi această Curte să facă aplicarea art. 151 procedura civilă în apelul făcut de Dr. I. Cernătescu și după ce apelantul lipsă va fi citat cu aplicațiunea acestui text de lege, numai atunci se va aviză asupra desezisărei;

Pentru aceste motive suntem de părere a se aplică în cauză art. 151 procedura civilă pentru apelanți.

Iar noi consilier I. Sinescu,

Având în vedere că întrucât din certificatul prezentat de intimatul I. Veleanu se constată că în cauză mai este un apel făcut la secția I a Curței, care fiind mai vechi ca cel de față, urmează ca această curte să se deseziseze de a judeca apelul făcut de Dr. I. Cernătescu și a fi trimis Curței secția I, de oarece în speță această Curte nu mai este competente a lua altă dispoziție cum e aceea de a face aplicarea art. 151 din procedura civilă, aplicare care rămâne să se facă de secția competentă a judeca ambele apeluri.

Pentru aceste motive sunt de părere ca această secție, să se deseziseze de a judeca acest apel și el să fie trimis secției I.

Pentru că Curtea nu s'a putut complecta cu numărul de 5 judecători spre a rezolva divergența, afacerea s'a amânat.

La 12 Iunie 1909, Curtea completându-se cu numărul de 5 judecători, după ascultarea părților a încheiat procesul-verbal No. 2094 în următoarea coprindere:

Având în vedere motivele prevăzute în opinia d-lui consilier I. Sinescu consemnate în încheerea acestei Curți No. 1599 din 1909, pe care adoptându-le în totul;

Se desezisează de a judecă apelul făcut de Dr. I. Cernătescu și N. Geblescu contra sentinței tribunalului Doljiu secția I, No. 623 din 1908, și dispune a se trimite Curței secția I, împreună cu dosarul cauzei spre a se judecă odată cu apelul făcut de Ioniță Geblescu contra citatei sentințe, care apel este mai vechiu.

Semnați: C. Vălimărescu, I. Urdărianu, D. Gârleșteanu, I. Sinescu, C. Poenaru.

BIBLIOGRAFIE

GRIGORE V. MANIU. — Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț Român, Volumul III, coprinzând legile privitoare la persoana comerciantului și noțiuni relative la fondul comercial. — Tipogr. Gulenberg, Ioseph Göbl, București, 1909. Prețul 12 Lei.

TRIBUNALUL IAȘI, SECȚIUNEA III

Audiența dela 1 Iunie 1909

Președintele d-lui Grigore Dimitrescu, jud. de ședință
eșii la sorți conform art. 20 din legea de organizare judecătorească

G. Diamandy cu G. Stamatiu

PACT COMISORIU.— EXPRIMAREA LUI.— DACĂ SE CERE CUVINTE
SACRAMENTALE.— ÎNTINDEREA LUI.— CHESTIUNE DE INTERPRE-
TARE.— ART. 1019 CODUL CIVIL.

LOCAȚIUNE.— CONDIȚIUNE REZOLUTORIE.— NEEEXECUTARE.—
DACĂ TRIBUNALUL POATE CONTROLA ÎNSEMNĂTATEA NEEEXECU-
TĂREI.

PACT COMISORIU.— NEEEXECUTARE.— ÎNGĂDUIALĂ DIN PARTEA
PROPRIETARULUI.— DACĂ POATE CONSTITUI O RENUNȚARE TACITĂ.

1° Pentru exprimarea unui pact comisoriu nu se cere cuvinte anume determinate. Clasificarea familiară doctrinei, care prevede diferite categorii de pacte comisorii, după cum părțile au zis: „contractul se va rezilia de drept“, sau „contractul se va rezilia de drept fără chemare în judecată“, sau, în fine, contractul se va rezilia de drept fără chemare în judecată, somație, etc., e cu totul arbitrară. În toate cazurile, chestiunea de a se ști dacă există sau nu un pact comisoriu, precum și care este întinderea lui, e o chestiune de interpretare a voinței părților contractante.

2° În caz de neexecutarea obligației, tribunalul nu poate decât să aplice voința părților exprimată prin inserarea clauzei rezolutorie, fără să aibă dreptul de a controla și examina însemnătatea neexecutării.

3° Faptul creditorului de a nu se fi prevalat câtva timp de clauza rezolutorie, nu poate face dovada unei renunțări tacite și lasă intact dreptul proprietarului. Numai atunci acest fapt ar putea avea influență asupra relațiilor dintre părți, când s'ar demonstra manoperile frauduloase întrebuițate de proprietar pentru a face pe arendaș să creadă că nu are a se teme de clauza rezolutorie inserată în contract.

Tribunalul,

Văzând că în fapt lucrurile s'au petrecut astfel :

În anul 1898, intervine între I. G. Diamandy, proprietarul moșiei Gura-Idriciului din plasa Crasna, județul Fălciu, și d-l I. G. Stamatiu, un contract de arendă, autentificat de tribunalul Iași sub No. 3089 din 1898, prin care cel dintâiu dă în arendă celui de al doilea această moșie pe termen de 9 ani, dela 23 Aprilie 1901 până la 23 Aprilie 1910. Proprietarul de astăzi al moșiei, G. Diamandy, moștenitorul lui I. G. Diamandy, cere președintelui, pe baza art. 2 din legea proprietarilor, și având în vedere că con-

tractul este autentic, să binevoiască a ordona expulzarea arendașului, de oarece dânsul nu și-a executat obligațiunile ce-i incumbau prin contract, și art. 15 din acest contract prevede desființarea contractului în caz de neexecutare. Președintele dă ordonanța No. 2008 din 9 Mai 1909, prin care dispune evacuarea moșiei. În contra acestei ordonanțe, arendașul I. Stamatiu a făcut contestația a cărei temeinicie cată a se examina astăzi.

Mai întâiu de toate, e de văzut dacă proprietarul poate cere expulzarea arendașului numai pe baza contractului și fără a se judeca în prealabil cu dânsul. Evident că acest lucru nu s'ar putea întâmpla, atâta vreme cât contractul e în curs, chiar dacă arendașul nu și-a executat obligațiile ce avea prin contract. Singurul drept al proprietarului eră să ceară desființarea contractului, conform art. 1019 codul civil, și numai în caz când ar fi obținut rezilierea, să proceadă la executarea hotărârii, evacuând imobilul. Situațiunea nu ar fi modificată, decât dacă, prin chiar contractul, proprietarul și-ar fi rezervat dreptul de a desființa contractul în caz de neexecutarea arendașului, fără intervenția justiției. Or, tocmai aceasta pretinde azi proprietarul, susținând că în contract se găsește, la punctul XV, un pact comisoriu expres, o clauză rezolutorie, în virtutea căreia, în caz de neexecutare din partea arendașului, contractul va fi de drept desființat. Arendașul, contestatorul de azi, neagă însă. Văzând deci că este a se examina dacă contractul conține sau nu un pact comisoriu expres;

Considerând că contractul, la punctul XV, sună: «... la întâmplare de orice călcare din partea d-lui arendaș a vre-uneia din condițiunile contractului de față, sau când d-l arendaș nu ar urma cu plata căștiurilor regulat la termenele stipulate, atunci, pe lângă că contractul se va considera pe dată desființat, dar apoi d-l Diamandy va fi în drept de a arenda moșia pe contul d-lui arendaș, și pentru deficitul ce ar naște, este dator d-l arendaș a răspunde...».

Că această clauză a contractului conține un adevărat pact comisoriu expres, cu toate că părțile nu au întrebuițat formula obișnuită în practică: contractul va fi reziliat de drept, fără intervenția justiției, fără somație, punere în întârziere, etc., nu poate rămâne îndoială;

Văzând, în adevăr, că pentru exprimarea unui asemenea pact nu sunt necesare cuvinte anume determinate, iar clasificarea familiară doctrinei, care prevede diferite categorii de pacte comisorii, după cum părțile au zis: «contractul se va rezilia de drept», sau «contractul se va rezilia de drept, fără chemare în judecată», sau, în fine, «contractul se va rezilia de drept, fără chemare în judecată, somație, etc.», e cu totul arbitrară;

Că, în toate cazurile, chestiunea de a se ști dacă există sau nu un pact comisoriu, precum și care este întinderea acestui pact, e o chestiune de interpretare a voinței părților contractante;

Văzând că, în speță, din modul cum părțile se exprimă cu cuvintele: «contractul se va considera pe dată desființat», urmate de autorizația pe care o va avea în acest caz proprietarul de a arenda moșia pe contul arendașului, etc., tribunalul are convingerea că părțile au inserat un pact comisoriu, al cărui înțeles este că în caz de neexecutare a obligațiunilor arendașului, așa cum ele sunt prevăzute în contract, contractul va fi reziliat de drept în favoarea proprietarului, bineînțeles, liber fiind acesta dacă ar voi să nu se prevaleze de reziliere și să ceară dacă preferă executarea (Cpr. *Dreptul*, 1907, p. 542—543);

Văzând că, odată stabilit că în contract se găsește o clauză rezolutorie, și odată stabilit care este întinderea acestei clauze, trebuie văzut dacă în împrejurarea de față această clauză trebuie să-și producă efectele, și să atragă desființarea contractului. Pentru aceasta se cere răspunsul la două chestiuni: una de fapt și alta de drept. Cea de fapt: arendașul și-a executat sau nu obligațiunile? Cea de drept: în caz negativ, când adică arendașul nu și-a îndeplinit obligația, care e funcțiunea tribunalului, este el ținut să constate desființarea contractului sau nu?

Executat și-a arendașul obligațiile? Printre alte îndatoriri ce și-a luat prin contract, dânsul s'a obligat a plăti arenda de 18.800 lei noi în aur în două câștiuri, și anume 9.400 lei noi în aur la fiecare 23 Aprilie și 9.400 lei noi în aur la fiecare 26 Octombrie ale fiecărui an al arendeii (punctul III al contractului), și s'a mai obligat a plăti impozitul fuciar, precum și dările județene și comunale, aceasta însă în contul proprietarului, scăzându-se din câștiuri cu chitanțele ce va prezenta (punctul IV al contractului). Or. proprietarul face dovada că dânsul nu și-a îndeplinit aceste obligații, de oarece, în ce privește câștiul trecut de 23 Aprilie 1909, nu l-a plătit în aur, așa cum trebuia să o facă, ceea ce a determinat pe proprietar să-l refuze — nu l-a plătit complect nici în altă monedă, de oarece lipsește o sumă de vre-o 12 lei — și nu a plătit nici dările către Stat, județ și comună la epocile când trebuia să o facă, căci se dovedește prin chitanța No. 5 din 30 Aprilie 1909 (pag. 65 a dosarului) și certificatul No. 150 din 14 Mai 1909, eliberat de percepția V Fălciu (pag. 54 a dosarului), că fonciarul pe Octombrie-Ianuarie 1905—1909 nu s'a plătit decât la 30 Aprilie a. c., iar prin chitanța No. 57 din 18 Mai 1909 (pag. 66 a dosarului, și certificatul No. 187 din 25 Mai 1909 (pag. 55 a dosarului) că fonciarul de Aprilie—Iulie 1909 nu s'a achitat decât la 18 Mai curent, întâzieri cari au provocat aplicarea unui sequestru asupra averii proprietarului C. Diamandy, după cum rezultă din procesul-verbal de sequestru, încheiat de agentul de urmărire la 16 Aprilie 1909 (pag. 60 a dosarului).

La aceste susțineri ale proprietarului, arendașul răspunde: că e adevărat că plata nu s'a făcut în aur, însă biletele de bancă cu cari și-a achitat câștiul fiind plătibile la Banca Națională și la toate instituțiile publice în

aur, echivalează cu această monedă, — în privința faptului că din câștiu lipsește 12 lei, nu obiectează nimic, — iar în privința foncierei, susține că cea pe Octombrie—Ianuarie 1908—1909 a plătit-o la timp, iar cea pe Aprilie—Iulie 1909—1910 nu a putut-o plăti, de oarece registrele de chitanțe și rolurile respective nu se găseau la percepție în momentul când d-sa voia să facă plata.

Văzând că aceste obiecțiuni nu sunt întemeiate, căci orcât ar echivala hârtia-monedă cu valoarea ce reprezintă în aur, nu e mai puțin adevărat că părțile au specificat ca plata să se facă în aur și nu în altceva, și faptul arendașului care plătește în altceva constituie o neexecuțiune, iar în ce privește foncierea, certificatul No. 154 din 25 Mai, al percepției V Fălciu, ce prezintă Stamatiu (pag. 19 a anexelor la dosar) pentru a dovedi că registrele și rolurile nu se găseau la percepție, așa că nu a putut face plata, nu dovedește decât că o singură zi, cea de 14 Mai, percepătorul împreună cu registrele și rolurile respective eră lipsă la administrația financiară pentru stabilirea debitelor pe noile comune. Și, în definitiv, ce dovadă poate fi mai bună pentru neexecutarea acestei obligațiuni de a plăti dările, decât procesul-verbal de sequestru mai sus menționat, și care până la dovada contrarie rămâne în picioare?

Văzând, în sfârșit, că contestatorul de astăzi, arendașul I. Stamatiu, mai adaugă că, în orice caz neexecutarea obligațiunilor ce i se impută e de așa mică importanță, încât nu justifică desființarea contractului, și proprietarul care cere justiției să constate această desființare, procedează cu rea voință, pe care justiția nu trebuie să o încurejaze, acest proprietar neavând în definitiv interes, de oarece câștiul a fost plătit și foncierea numai cu câteva zile de întâziere;

Având în vedere că contestatorul ar fi putut ține limbagiul acesta, dacă între el și proprietar ar fi intervenit un contract fără clauza rezolutorie de natura celei ce găsim inserată aci, și dacă proprietarul ar fi venit pe baza acestui contract să ceară desființarea lui, fiindcă arendașul nu și-a executat obligația. În cazul acesta, proprietarul, prevalându-se de un drept pe care legea (art. 1019 codul civil) îl pune la dispoziția orcărei părți dintr'un contract sinalagmatic, când cealaltă parte nu și-a executat obligația, putea cere desființarea contractului înaintea tribunalului care, având în vedere importanța neexecuțării, motivele acestei neexecuțări, apreciind circumstanțele, putea să acorde sau nu rezilierea, să dea un termen pentru a se execută debitorului, etc.

Dar dacă părțile nu s'au mulțumit cu acest drept pe care legea îl acordă orcărei crător într'un contract sinalagmatic, ci voind să înlătore intervenția justiției, voind ca apreciatorul importanței neexecuțării să nu fie un terțiu, sau autoritatea publică, ci chiar creditorul care suferă de această neexecutare? Ei bine, dacă părțile vor să facă aceasta, vor să se dispenseze de intervenția justiției, nu au decât să introducă ele singure în contract o

clauză prin care să declare că contractul va fi reziliat în cutare sau cutare caz, pentru cutare sau cutare neexecuțiune, mică sau mare, apreciată de cutare sau cutare din părți. Pot ele introduce o asemenea clauză? Evident că da, cu condiție bine-înțeles ca inserarea unei asemenea clauze să nu aibă de efect a atribui convenției un caracter ilicit sau imoral.

Și acum, să presupunem că una din părțile contractante, în caz când cealaltă nu și-a exercitat obligația, vine înaintea tribunalului și cere acestui tribunal să constate că contractul e reziliat prin neexecutare. Ce are de făcut tribunalul? Din două una: 1) dacă reclamantul, pentru a obține rezilierea contractului, se prevalează de un drept pe care legea, în art. 1019, i-l pune la dispoziție, va proceda conform acestui articol. Va aprecia, va acorda sau refuză, etc.; 2) dacă reclamantul zice: cer să declarați contractul reziliat pe baza clauzei rezolutorie inserată în contract, tribunalul trebuie, în primul rând, să examineze, este sau nu o clauză rezolutorie, care e sensul acestei clauze, care e întinderea ei, cari sunt drepturile ce fiecare parte și-a rezervat prin ea (ceea ce noi am făcut mai sus). Apoi, odată acest lucru stabilit, să aplice voința părților, întrucât rezultă din contract. Voința părților trebuie aplicată și nimic mai mult. Dacă această voință e manifestată în sensul ca contractul să fie reziliat, dacă cutare obligațiune nu e executată, sau cutare alta, sau dacă această neexecutare să fie în cutare măsură, etc., puțin importă, tribunalul trebuie să aplice voința părților. Libertatea lui de apreciere nu mai incupe decât acolo unde voința părților i-a lăsat loc. În adevăr, în ipoteza de adineaori, părțile nu prevăzuseră nimic, și atunci legea, având în vedere că obligațiile cari nasc dintr'un contract sinalagmatic sunt una echivalentul celeilalte, și nu e just ca una din părți să execute atunci când cealaltă, la rândul ei, nu execută, a acordat părții care suferă din cauza neexecutării dreptul să ceară desființarea. Dar dispozițiunea aceasta legală este o dispozițiune supletivă. Enunțând-o, legea s'a mulțumit a suplini voința părților. Presupunând că părțile cari fac un contract sinalagmatic au neglijat, sau nu au știut să prevadă o clauză rezolutorie pentru cazul de neexecutare, legea prevede o dispozițiune menită a suplini voința lor. Dacă, prin urmare, în asemenea caz, una din părți nu execută, tribunalul care pronunță rezilierea tot voința părților o aplică, însă această voință nu e manifestată expres, ci subînțeleasă: în adevăr, să presupune că părțile au adoptat în contractul lor o clauză redactată întocmai cum a prevăzut-o legea în art. 1019. Tribunalul se va conforma voinței părților, și tot în virtutea acestei voințe va dispune de acea facultate de apreciere, etc.

Dar, precum am spus, dispoziția art. 1019 e supletivă. În consecință, poate fi înlăturată de părți. Legea prevede pentru cazul când părțile nu au prevăzut. Dacă ele au prevăzut, legea se dă deoparte și lasă joc liber voinței

părților. Și părțile pot prevedea orice, și modifică oricum clauza rezolutorie, tribunalul trebuie să respecte voința lor. În adevăr, organizarea raporturilor dintre oameni e în general lăsată la libera voință a acestora. Ei își pot conduce interesele așa cum înțeleg mai bine, în virtutea principiului autonomiei voinței. Dreptul nu se poate împotrivi. El nu poate împiedica activitatea oamenilor. El caută, din contra, să încurajeze această activitate, și nu poate ajunge la acest rezultat decât respectând voința lor. În prevederea însă a cazurilor când oamenii nu uzează de permisiunea ce le dă legea și nu și manifestează voința, legiuitorul face legi cari să reguleze raporturile între ei, legi cari se numesc supletive, fiindcă suplinesc voinței părților; prin ele însă legiuitorul tot voința părților o respectă, fiindcă nu face altceva decât să reproducă voința prezumată a lor, edictând reguli pe cari le-ar fi edictat părțile dacă și-ar fi dat osteneala. Nu tot așa stă însă lucrul totdeauna și voința oamenilor nu e totdeauna respectată, căci dacă libertatea acestei voințe e mare, ea nu e nemărginită. Oamenii dispun de ea numai cu o condiție, să nu o întrebunțeze în contra interesului social. În cazul când, în loc să facă din ea un uzagiu util și bun, fac unul vătămător și periculos, legiuitorul, ocrotitor al interesului social, e dator să intervie, și prin alcătuire de legi să interzică orice acțiune a oamenilor, contrară acestui interes, contrară la ceea ce se numește ordinea publică și bunele moravuri. Or, singurul lucru ce poate examina tribunalul în caz de inserarea unei condițiuni rezolutorie este: întrecut-au părțile limita permisă de lege? În speță, aceasta nu se poate susține. E un pact comisoriu riguros, dar perfect licit. Atunci ce trebuie să facă tribunalul? Răspunsul nu poate fi îndoios după expunerile de mai sus. Să aplice voia părților. Vrut-a această voie, ca contractul să fie reziliat în caz când arendașul nu și va execută obligațiile, așa strict cum sunt prevăzute în contract? Dacă da, dacă această rezultă din clauză, nu mai e nimic de făcut. Tribunalul care și-ar arogă dreptul de a controla, de a aprecia însemnătatea neexecutării, sub masca echității, ar fi arbitrar. Și apoi, dacă ar fi să aprecieze cât s'ar întinde această apreciere, la cari obligațiuni și la cari nu? Unde s'ar opri puterea de apreciere a tribunalului? De ce la cutare obligațiune da, și la cutare nu. De ce în cutare măsură și nu mai mult ori mai puțin, de ce obligațiunea de a plăti câștiul în aur n'ar fi importantă, și acea, spre exemplu, de a plăti la termen și nu o zi, două întârziere, da? Unde este criteriul, căci odată călcată voința părților, care a pus toate obligațiunile și toate neexecutările pe picior de egalitate, tot una e dacă tribunalul apreciază mai mult ori mai puțin. Nu, orcât de puțin ar aprecia, tribunalul și-ar călca atribuțiunile. Pus acolo să aplice legea, el ar contraface-o. El ar merge contra voinței părților, pe care legea însă, într'o oarecare limită, ordonă să o respecte. El ar nesocoti ceea ce legea permite.

Pentru ce atunci (ca să răspundem acelor puţin obișnuiți cu formulele legale), pentru ce hotărârea tribunalului care ar admite rezilierea fără alt examen decât dacă obligațiunile prevăzute în contract sunt sau nu executate, ar părea la prima vedere să fie inică? Cum, pentru o neexecutare atât de neînsemnată: câștul plătit în hârtii în loc de aur, 12 lei lipsă din câșt, foncieră întârziată cu câteva zile, să se acorde rezilierea unui contract de o oarecare importanță, cauzându-se un prejudiciu însemnat arendașului, și să se consfințească bunul plac al proprietarului, care pentru motive puțin fondate ar cere rezilierea? Ei bine, răspunsul este că se pare că tribunalul face cea-ce în realitate părțile au făcut. Legea permite ea proprietarului să prevadă rezilierea pentru cazul celei mai mici neexecutări a arendașului? Da. Consimțit-a arendașul să se lase la dispoziția proprietarului în ce privește rezilierea, dacă nu va executa vreuna din obligațiuni? Da. Atât mai rău pentru debitor că s'a pus așa la dispoziția creditorului. Dar de ce s'a pus? De ce a consimțit la inserarea unei asemenea clause, atât de favorabilă proprietarului, atât de defavorabilă lui? Căci în definitiv, nimic nu l'a silit să ia în arendă în condițiile pe care proprietarul le doreă. Acesta nu voia să și arendeze moșia decât cu condiție, să se desfacă de arendaș când acesta nu va executa așa cum înțelege el proprietar și cum e scris în contract. Tribunalul nu are a se ocupa, de ce a voit așa, și pentru ce azi vreă să se prevaleze de clauza inserată în contract. Tribunalul nu are să examineze pentru ce o persoană uzează de dreptul său. Cel mult poate examina dacă această persoană are interes, dar în speță interesul unui proprietar de a și relua moșia din mâinile arendașului care nu execută conform contractului, nu poate fi discutat.

Dealtfel, doctrina și jurisprudența merge mai departe. Ea recunoaște valabilitatea unui contract, în care una din părți își rezervă dreptul de a desființa contractul când va găsi de cuviință, când îi va plăcea, în care un proprietar poate zice arendașului: «de azi nu mai voesc ca d-ta să ai folosința pământului și nu vei mai fi obligat a mi plăti câștiul» (Laurent, XVII, No 65). Poate opune acest din urmă ceva? Poate cere tribunalului să nu declare contractul desființat? De sigur că nu. Ei bine, dacă în această ipoteză, când arendașul este și mai mult pus la dispoziția proprietarului, el nu poate opune nimic, de ce s'ar plânge în ipoteza noastră, care este evident mult mai favorabilă pentru arendaș. Desființarea contractului nu depinde numai de proprietar, depinde și de el; dacă își execută obligațiile conform contractului, proprietarul nu putea face nimic. Nu și-a executat însă aceste obligații? El singur a făcut ca condiția, sub care dreptul proprietarului de a desființa contractul luă naștere, să se îndeplinească. El singur a provocat desființarea, el nu poate cere menținerea contractului.

Odată ajunși aci, rămâne de examinat o ultimă ches-

tiune, și anume aceia pusă de arendașul Stamatiu. D-sa susține că deși în contract ar fi existat un pact comisoriu expres, deși efectele acestui pact, în caz de neexecutarea obligațiilor uneia din părți, ar fi să atragă desființarea deplin drept a contractului, totuș proprietarul nu se poate prevala de această clausă, deoarece el a renunțat la ea, și singurul drept ce i-ar rămâne ar fi să ceară conform art. 1019 desființarea în justiție a contractului. Evident că soluțiunea aceasta ar conveni contestatorului, deoarece neexecutarea obligațiunii din partea lui e de foarte mică însemnătate, obiectiv apreciată, și el ar fi sigur că tribunalul care în această materie, atunci când părțile nu au prevăzut nimic, dispune de o largă putere de apreciere, ar respinge rezoluția contractului acordând un termen, etc.

De văzut însă dacă e adevărat că proprietarul a renunțat la clauza rezolutorie ce era în favoarea sa. O renunțare expresă din partea sa nu există. Pârâtul invoacă însă existența unei renunțări tacite, care ar rezulta din următoarele împrejurări: că proprietarul ar fi primit toate câșturile anterioare în hârtie iar nu în aur, și totuș nu a obiectat nimic; că în ce privește fonciarul, acelaș proprietar a primit în 1905 Aprilie 23 câștiul ce se cuvenea la acea dată prin chitanța ce se află la pag. 14 a anexelor și din care se constată că nu a reclamat și plata fonciarului; iar în anul 1908, cu tot procesul-verbal de sequestru aplicat la 20 August 1908, după cum rezultă din certificatul No 201 din 27 Maiu 1909 a percepției circ. 5 Județul Fălciu, încheiat pentru neplata fonciarului pe Aprilie și Iulie 1908 — 1909, proprietarul nu s'a prevalat de clauza rezolutorie așa după cum face astăzi.

Că din toate aceste fapte ar rezulta că proprietarul ar fi renunțat de a se prevala de clauza rezolutorie inserată în favoarea sa.

Văzând însă că, la rândul său, proprietarul susține că nu a renunțat de a primi câștul în aur, că de atunci de când D-sa e singur proprietar al imobilului (care înainte a aparținut defunctului său părinte, apoi a fost în diviziune cu ceilalți frați) a primit, dacă nu totdeauna, dar adeseori plata în aur după cum probează două scrisori ale lui Stamatiu atașate la pag. 62 și 64 ale dosarului.

Considerând că mai mult, admitând chiar, ceea-ce nu e dovedit, că proprietarul tot timpul deja trecut al contractului, a primit să i se facă plata altfel decât eră stipulat în contract, adică în hârtie în loc de aur, câteva zile mai târziu, fără recipise de fonciar, etc. Dar oare în cazul acesta, care nu e speța noastră, dar pe care l analizăm pentru a duce ipoteza la extrem, s'ar putea trage din această primire a executării contractului altfel de cum scrie în contract, o dovadă de renunțare la pactul comisoriu expres. Fără ezitare trebuie răspuns nu. În adevăr, e o regulă comună că renunțările sunt de strictă interpretare (cpr. în această materie Laurent, XXV, No 372 urm.). Când se poate trage din fapte dovada

unei renunțări tacite? Toată lumea știe că numai atunci când faptele de care e vorba sunt de așa natură, că nu pot fi interpretate altfel decât ca o renunțare. Și de ce să zicem numai decât că faptul că am primit executarea în alte condițiuni, constituie o renunțare la clauza rezolutorie? Oare această primire nu poate fi interpretată ca o îngăduință a proprietarului care văzând relațiile bune ce există între el și arendaș, și-a zis să fie indulgent și să accepte și o plată făcută în hârtie în loc de aur, sau câteva zile mai târziu, etc. Mai întâi, socotim că aceasta e interpretarea naturală, și singura probabilă în speță. În adevăr, pactul comisoriu e o clausă în favoarea creditorului, care dă acestuia dreptul de opțiune între executare și rezoluțiune, la mâna sa rămâne a strică ori a nu strică, după cum zice art. 7. cap. 12 din codul Andronache Donici, tot în folosul lui după cum zice art. 1770 codul civil, tot o favoare de care este liber a se folosi sau nu după cum recunosc toți autorii. Or, s'a putut foarte bine ca creditorul să nu uzeze de facultatea de care dispunea fără ca prin aceasta să fi renunțat la dânsa.

Mergem însă mai departe și credem că nu e nevoie ca creditorul să dovedească că aceasta e singura interpretare posibilă pentru a înlătura concluzia unei renunțări tacite trasă din acel ansamblu de fapte. Ajunge dacă acest creditor dovedește că faptele se pot interpreta și în altfel, și cine ar putea susține contrariul, că adică faptul de a nu se prevala la un termen trecut de neexecutarea arendașului pentru a cere desființarea, poate fi numai efectul unei renunțări, dar nu și a unei îngăduințe — pentru ca ipoteza unei renunțări tacite să nu fie dovedită. Căci numai atunci se poate zice că e renunțare tacită, când faptele din care rezultă această renunțare nu se pot interpreta altfel. Și din momentul ce aceste fapte pot fi interpretate și altfel, cum se mai poate oare admite o asemenea renunțare?

Mai e de altfel o considerație care valorează întrucâtva în specie. E vorba de un contract de locație, și se știe că la contractele de această natură cu obligațiuni succesive, clauza de reziliere ia naștere cu ocazia fiecărui, moment când obligațiunile cală să fie executate. Așa că, chiar dacă s'ar putea zice, cece tribunalul nu socotește în speță, că o renunțare a avut loc, această renunțare nu poate valora decât relativ la un câșt, și cu ocazia unei scadențe, nimic nu poate împiedica dreptul creditorului de a cere desființarea, drept la care nu se poate zice că a renunțat.

Se mai adaogă însă: nu e drept ca atunci când proprietarul a păsuit atâția ani pe arendaș și l'a făcut să creadă că nu va uza de dreptul pe care clauza rezolutorie i-l dă, cel dintâi să vie astăzi să se prevaleze de această clausă, fără a manifesta cel puțin debitorului voința ce are de aci înainte de a nu mai îngădui o plată întârziată sau ne conformă cu contractul. Și pentru a se

înlătura inconvenientele ce rezultă din această procedare severă, să fie cel puțin creditorul obligat să facă o somație debitorului, manifestându-i intențiunile sale de aci înainte. Soluțiunea aceasta poate fi foarte echitabilă pentru debitor, nu e însă juridică. Pentru ce necesitatea unei somațiuni din partea creditorului? Și ce fel de somațiune, cu ce caracter. De punere în întârziere? De sigur că nu. Pentru a'și anunța intenția de a se prevala de clauza rezolutorie? Dar de când dorința de a'și exercita un drept, ce cineva are în virtutea unui contract, trebuie manifestată aceluia contra căruia se voește a se exercita dreptul? Să se supue dreptul creditorului la îndeplinirea unei condiții pe care nici părțile nu au prevăzut-o și nici legea nu o cere?

Nu, fapta creditorului de a nu se fi prevalat câțiva ani (și nu toți cei 8 ani trecuți, de oarece imobilul a fost întâi proprietatea tatălui d-lui Diamandy, a fost apoi stăpânit în indiviziune de frați, și numai apoi a rămas exclusiv d-lui C. Diamandy, care se judecă astăzi în contestație) de clauza rezolutorie, nu poate în condițiile mai sus expuse face dovada unei renunțări tacite de a se prevala de această clausă, nu poate nici obliga pe proprietarul care vrea să se mai prevaleze de această clausă să facă o somație, ci nu are influență asupra contractului, lasă intact dreptul proprietarului.

Nu mai atunci, acest fapt al proprietarului de a nu fi invocat clauza rezolutorie câțiva ani, atunci când ar fi avut dreptul să o facă, ar putea avea influență asupra relațiilor dintre părți, când i s'ar putea demonstra caracterul de manoperă frauduloasă, întrebuintată de proprietar pentru a face pe arendaș să nu se teamă de clauza rezolutorie, numai și numai pentru a invoca-o, după ce prin procedurile sale ar fi surprins increderea debitorului că nu se va face uz de această clausă. Dovada însă în acest sens nu se face.

Remâne deci, pentru toate aceste considerațiuni, bine stabilit că proprietarul se poate prevala de clauza rezolutorie inserată în contract, și că tribunalul, constatând îndeplinirea condițiunei sub care era stipulată rezoluția, trebuie să pronunțe rezilierea contractului.

Pentru aceste motive, respinge contestația.

Semnat; Grigore Dimitrescu

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE APEL DIN MILAN

27 Octombrie 1908

CONTRACT DE LOCAȚIUNE.— EROARE ASUPRA CALITĂȚII PERSOANEI LOCATARULUI.— DESFIINȚAREA CONTRACTULUI DIN ACEASTĂ CAUZĂ.— ADMISIBILITATE.

Contractul de locațiune poate fi reziliat pentru cauză de eroare asupra persoanei locatarului; de exemplu: când acesta din urmă nu are o onorabilitate ireproșabilă.

În specie, contractul poate fi reziliat, dacă locatarul trăiește cu o concubină, pe care a făcut-o să treacă în fața proprietarului ca femea sa legitimă, în momentul încheierii contractului.

(Din Sirey, 1909, 4, p. 13).

Observație.— Eroarea asupra profesiei și calității persoanei nu este, în genere, o cauză de anulare a contractului. În cât privește însă contractul de locațiune, se decide uneori contrariul. Astfel, dacă s'a închiriat un apartament unei femei necinstite, crezând că se închiriază unei femei cinstite, contractul va putea fi reziliat din această cauză, mai cu seamă dacă acea femeie a întrebuițat manopere frauduloase spre a induce pe proprietar în eroare asupra profesiei sale. Vezi D. Alexandresco, tom. V, pag. 53 și tom. IX pag. 47, 48.— Vezi însă Baudry et Wahl, *Louage*, I, 55 (ed. 2-a).

În orice caz, în speța judecată de Curtea din Milan, soluția admisă de această Curte ne pare inadmisibilă. În adevăr, puțin importă proprietarului imobilului, dacă femeia care ocupă acest imobil eră soția sau concubina locatarului. Destul este ca ea să aibă purtări cuviincioase și să nu supere întru nimic pe locator.

S. R.

CURTEA DE APEL DIN GAND

21 Mai 1907.

VÂNZARE.— VICHILE ASCUNSE ALE LUCRULUI VÂNDUT.— ART. 1641 CODUL CIVIL FR. (1352 COD. CIV. ROM.).— APLICAREA ACESTUI TEXT LA LUCRURILE INCORPORALE.

Art. 1641 din codul civil fr. (1352 cod. civ. rom.), relativ la acțiunea în garanție din cauza viciilor ascunse ale lucrului vândut, nefăcând nici o distincție, se aplică atât la lucrurile corporale, cât și la acele incorporale, precum: acțiunile industriale.

În consecință, este atinsă de un viciu ascuns, justificând rezoluția contractului, vânzarea unor titluri la purtător al căror capital social se pretinde a fi fost vărsat, atunci când în realitate nici o vărsare nu avu-se loc.

(Din *la Flandre judiciaire*).

Observație.— Soluția dată de Curtea din Gand nu este nouă în jurisprudență, căci ea a mai fost consacrată atât de Curtea din Gand (*Flandre judiciaire* din 1902, p. 475 și din 1904, p. 326), cât și de Curtea de casație din Franța (D. P. 86. 1. 28; D. P. 94. 1. 258). Tot în acest sens se pronunță și doctrina. Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, II, 787 *in fine*, p. 586 (ed. 2-a); Guil-

louard, *Vente*, I, 440; Baudry et Saignat, *Vente*, 426; T. Huc, X, 145; D. Alexandresco, tom. VIII, p. 721, text și nota 4, etc.

TRIBUNALUL SINODAL DIN BARCELONA (Spania)

24 Ianuarie 1907

DIVORȚ — PRONUNȚARE ÎN STRĂINĂTATE ÎN FAVOAREA UNUI SPANIOL CĂTOLIC.— NULITATE.

Căsătoria celebrată între Spanioli catolici fiind, după canoanele Bisericii latine, indisolubilă, este nulă și neavenită în Spania hotărârea unui tribunal străin care a pronunțat divorțul în favoarea unui spaniol catolic, domiciliat în străinătate.

(Din *J. Clunet*, 1907, p. 190).

Observație.— Tribunalul sinodal din Barcelona aplică cu drept cuvânt, în materie de divorț, statutul personal al soților, întrucât legile privitoare la divorț sunt relative la starea civilă și capacitatea persoanelor. Vezi asupra acestei chestiuni, care eră controversată înaintea rezolvirii ei prin convenția dela Haga (art. 1), D. Alexandresco, t. II, p. 68 urm. (ed. 2-a). Vom observa cu această ocaziune că singurele legislațiuni europene cari nu admit astăzi divorțul sunt: cea spaniolă, portugheză și irlandeză. Vezi asupra acestei din urmă legislații, Trib. Paris, *J. Clunet* 1907, pg. 373. Divorțul a fost de curând introdus și în principatul Monaco, unde nu există mai înainte.

S. R.

Compunerea secțiunilor pe anul judecătoresc 1909 — 1910

Curtea de apel din Iași

Secțiunea I. — D-l I. Th. Burada, prim-președinte; d-nii D. Porfiriu, A. Hinna, D. Grigorovici, Gh. Sturdza, Savel Zaharescu, consilieri.

Secțiunea II. — D-l D. Sofian, președinte; d-nii Em. Cernătescu, C. Grigoriu, D. Suci, C. N. Busdugan, Th. Crivăț, consilieri.

Camera de punere sub acuzare. — D-l Em. Cernătescu, președinte; d-nii Savel Zaharescu, C. N. Busdugan, membri.

Curtea de apel din Craiova

Secțiunea I. — D-l G. Orman, prim-președinte; d-nii I. Urdăreanu, D. Gârleșteanu, C. Crăsnaru, D. Roman, I. Doxescu, consilieri.

Secțiunea II. — D-l C. Văllimărescu, președinte; d-nii Ath. Herăscu, Ioan Sinescu, M. Măinescu, Al. Radian, C. Poenaru, consilieri.

Camera de punere sub acuzare. — D-l D. I. Urdăreanu, președinte; d-nii M. Măinescu, A. Radian, membri.

Curtea de apel din Galați

Secțiunea I. — D-l D. Tăslăuanu, prim-președinte; d-nii N. Dimitrescu, Teodor Rădvan, Titu Istrate, D. Buzdugan, Al. Bărsescu, consilieri.

Secțiunea II. — D-l Gh. Tanoviceanu, președinte; d-nii Dim. Istrate, M. Beștelei, Fr. Papp, V. Tătaru, E. Stroici, consilieri.

Camera de punere sub acuzare. — D-l N. Dumitrescu, președinte; d-nii V. Tătaru, Fr. Papp, membri.